

การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนใน
จังหวัดลพบุรี

THE DEVELOPMENT OF MARKETS FOR SAFETY AGRICULTURAL PRODUCTS
(VEGETABLES AND FRUIT) BY COMMUNITY PARTICIPATION IN
LOP BURI PROVINCE

สุกัญญา พยุงสิน^{*}
Sukunya Phayungsin^{*}

สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Marketing Department Faculty of Management Science Thepsatri Rajahat University

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) ในจังหวัดลพบุรีและ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) ในจังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยด้านพืชจืดทะเลปนกับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลพบุรีและอยู่ในเขตพื้นที่ชลประทานจำนวน 210 คน และผู้มีส่วนได้เสียทั้งในภาครัฐและเอกชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย(ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี พบว่าผลผลิตที่ได้จะถูกจัดจำหน่ายโดยเกษตรกรผู้ปลูกเอง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่นั้นไม่มุ่งเน้นในการนำไปขายในตลาดรวม เนื่องจากเสียเวลาในการขนส่งและสินค้า

^{*} ผู้ประสานงาน: สุกัญญา พยุงสิน
อีเมล: dr_sukunya@hotmail.com

มีความไม่สม่ำเสมอจึงเน้นความสะดวกสบายในการขาย แต่ยังมีเกษตรกรบางส่วนยังคงมีความต้องการตลาดเฉพาะเจาะจงที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลสำหรับการเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าแต่ยังคงต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เช่นการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ หรือการประเมินผลของตลาด

2. การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) ในจังหวัดลพบุรี โดยระดับการมีส่วนร่วมในด้านภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 0.25) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.53) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 0.45) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x} = 3.32$, S.D. = 0.45) และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.17$, S.D. = 0.40)

3. แนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี พบว่า ดังนี้ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกเกี่ยวกับการผลิตผักและผลไม้เพื่อให้ได้คุณภาพมีความปลอดภัย และมีการวางแผนผลิตร่วมกันระหว่างสมาชิก เพื่อให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอให้การสนับสนุน และให้คำปรึกษาในการดำเนินธุรกิจผักและผลไม้ปลอดภัย ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างเกษตรกร ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยมีการสร้างกลุ่มสมาชิกเพื่อการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยเพื่อไว้ให้คำแนะนำในการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผักและผลไม้ให้ถูกวิธี รวมไปถึงการได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตผักผลไม้ปลอดภัย เช่น น้ำส้มควันไม้ และสถานที่ในการจัดจำหน่ายด้วยการจัดโซนนิ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้สะดวกแก่การซื้อสินค้าของผู้บริโภค สร้างจุดรับซื้อผักและผลไม้ในพื้นที่เพื่อช่วยลด ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง และส่งเสริมการสร้างตราสินค้าเพื่อให้เกิดการยอมรับโดยการใช้ตรามาตรฐานเดียวกันทั้งจังหวัด

คำสำคัญ: ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study current situations of markets for safety agricultural products (vegetables and fruit) by community participation in Lop Buri Province, 2) examine the participation of safety

agricultural products (vegetables and fruit) of entrepreneurs in Lop Buri Province, and 3) find the guidelines of market development for agricultural products (vegetables and fruits) in Lop Buri Province. The research samples consisted of 1) 210 farmers who participated in safety agricultural farms (vegetables and fruits) of Lop Buri Provincial Agricultural and Cooperatives Office and whose farms are located in the irrigable area, and 2) public and private stakeholders. The research instruments were a questionnaire and an interview form. The quantitative data were analyzed by descriptive statistics. The qualitative data were analyzed by the content analysis.

The research findings were as follows:

1. According to current situations of markets for safety agricultural products (vegetables and fruit) by community participation in Lop Buri Province, farmers sold their own agricultural products by themselves. Most of them did not intently sell their products to the market because of spending lots of time on the transportation and were not constantly producing agricultural products. However, some farmers needed a specific market which was supported by the government. It could also be the distribution center. Moreover, farmers wanted to participate in processes such as decision making, administration, mutual benefits, and market performance evaluation.

2. The arithmetic mean of the development of markets for safety agricultural products (vegetables and fruit) by community participation in Lop Buri Province was overall at a moderate level ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.25). The mean could be arranged in descending order as the following; the participation in mutual benefits ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.53), administration ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.45), evaluation ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.45), and planning and decision ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.40).

The guidelines of market development for agricultural products (vegetables and fruit) in Lop Buri Province could be seen in providing the workshop seminars such as agricultural productions to farmers. Moreover, the members should participate

in the capacity planning together for the constant producing of agricultural products. The involved agents should support and give some good suggestions to farmers. The establishing networks and the connection between farmers and both public and private agencies should be promoted. The farmer groups of agricultural products should be formed for market development for agricultural products. There could be the encouragement for all group members and experts to discuss and give some advice on how to produce, cultivate, and harvest agricultural products correctly. In addition, the inputs for producing an agricultural product such as the wood vinegar should be supported. The market zoning areas should be arranged for customers' convenience such as the buying zone for reducing transportation costs. Farmers should also be supported to make their own brands for the acceptance using the same standards in the province.

Keywords: Markets for Safety Agricultural Products, Community Participation

บทนำ

จากนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเน้นการส่งเสริมการผลิต ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำตลอดจนสถานการณ์การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เช่น พืชผัก ผลไม้ ส่วนใหญ่เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญที่รัฐบาลจัดให้อยู่ในกลุ่มสินค้าเพื่อการส่งออก ทั้งในรูปผลผลิตสดและแปรรูป การส่งเสริมการผลิตพืชสำคัญดังกล่าวยังคงมีปัญหาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการผลิตและการตลาดถึงแม้รัฐบาลจะพยายามแก้ไขปัญหา แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากประสบปัญหาความซับซ้อนและเกี่ยวเนื่องกันระหว่างระบบการผลิตการตลาด ตลอดจนการบริหารจัดการ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการผลิตพืชเศรษฐกิจของไทยโดยเฉพาะผลไม้ประสบปัญหาผลผลิตในฤดูออกมาพร้อมกันในช่วงเวลาสั้น ๆ ส่งผลให้ราคาตกต่ำและเป็นปัญหามาโดยตลอด รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะมาตรการเร่งรัดกระจายผลผลิตภายในประเทศโดยรวบรวมผลผลิต และขนส่งออกนอกแหล่งผลิตโดยเร็วในช่วง

ผลผลิตกระจุกตัว ซึ่งมักเกิดความเสียหายในระหว่างการขนส่ง และคุณภาพต่ำ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557 : 96)

จากการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดลพบุรี โดยมุ่งไปสู่การพัฒนาชุมชนพหุสมเด็จพระนารายณ์ ในการผลิตอาหารปลอดภัยจากสารพิษ ตามวิสัยทัศน์ของเมืองลพบุรี นั้นมีแนวทางการพัฒนาฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืนโดยมุ่งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตโดยเน้นการใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ทั้งที่เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการและเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันผู้ประกอบการสวนผลไม้ของจังหวัดลพบุรีมีจำนวนหลายรายที่ได้เข้ามาจดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลพบุรี โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการสวนผลไม้จังหวัดลพบุรีได้ทำการปลูกผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดลพบุรี 5 อันดับแรก ซึ่งได้แก่ กระท้อน มะม่วง แก้วมังกร แคนตาลูป มะละกอ เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีการผลิตในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี มีทั้งที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการสามารถขยายเครือข่ายเพื่อเพิ่มผลิตผลต่าง ๆ ออกจำหน่ายแก่ผู้บริโภคได้ และมีผู้ประกอบการหลายรายที่เหลือเพียงซื้อแต่หันไปทำอาชีพอื่น เนื่องจากการขาดความรู้ความสามารถในการทำตลาด ผลิตออกมาแล้วไม่มีเครือข่าย ไม่มีตลาดรองรับสินค้าที่ผลิตออกมา ขาดผู้ซื้อ สนับสนุน และให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นปัญหาใหญ่ของผู้ประกอบการสวนผลไม้ของจังหวัดลพบุรี มีเป็นจำนวนไม่น้อยที่ขายไปล่วงหน้า จึงเสี่ยงเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องการพัฒนาลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี (อมรพรรณ มุนี, 2559)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) ในจังหวัดลพบุรี
3. เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) ในจังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้จำแนก การเก็บรวบรวม ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้ เนื่องจากทราบจำนวนเกษตรกรแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยด้านพืชจดทะเบียน กับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลพบุรีและอยู่ในเขตพื้นที่ชลประทาน ผู้วิจัยจึงใช้สูตร การคำนวณขนาดตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนรวมทั้งสิ้น 440 คน โดยเข้าสู่ การคำนวณจากสูตรยามาเน่ โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 210 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิที่ใช้สัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scale) ประกอบด้วย ระดับคะแนน 5 ระดับตามหลักการ ลิเกิร์ต (Likert)

3) ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี มีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scale)

1.2 แบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) และจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) ทั้งในภาครัฐและเอกชน (เช่น สำนักงานเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานจังหวัด, องค์การบริหารส่วนตำบล, เทศบาล, ผู้นำชุมชน, ตัวแทนชุมชนท้องถิ่น) จำนวน 10 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory

Action Research : PAR) โดยการใช้ประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี สามารถสรุปการวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี

1. คุณลักษณะทั่วไปของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 อายุระหว่าง 46 - 55 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 52.38 ระดับการศึกษาอยู่ระหว่างมัธยมศึกษา หรือ ปวช. จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 51.43 ภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอเมือง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 68.10 และประเภทผักและผลไม้ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 58.10

2. สภาพปัจจุบันของตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย(ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรีในพบว่า ผลผลิตที่ได้จะถูกจัดจำหน่ายโดยเกษตรกรผู้ปลูกเอง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่นั้นไม่มุ่งเน้นในการนำไปขายในตลาดรวมเนื่องจากเสียเวลาในการขนส่งและสินค้ามีความไม่สม่ำเสมอจึงเน้นความสะดวกสบายในการขาย แต่ยังมีเกษตรกรบางส่วนยังคงมีความต้องการตลาดเฉพาะเจาะจงที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลสำหรับการเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าแต่ยังคงต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ หรือการประเมินผลของตลาด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) ในจังหวัดลพบุรี นำมาจากข้อมูลมาวิเคราะห์ที่ได้ผล ดังนี้

1. การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนใน จังหวัดลพบุรี ด้านภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 0.25) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.53) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 0.45) ด้านการ

มีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.45) และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.40)

2. ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สำหรับศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) จังหวัดลพบุรี

SWOT	ผลการวิเคราะห์
จุดแข็ง	1. ตลาดเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดตั้งและออกกฎระเบียบเพื่อความเรียบร้อยในการจำหน่ายสินค้าแก่ผู้บริโภค 2. ตลาดในแต่ละอำเภอมีเครือข่ายลูกค้า เป็นศูนย์รวมทางการแลกเปลี่ยนและมีพันธมิตรทางการค้าในการจัดส่งสินค้าและการให้บริการอื่น ๆ 3. ตลาดเป็นแหล่งสร้างความภาคภูมิใจของแต่ละท้องถิ่น
จุดอ่อน	1. ความสม่ำเสมอของผลผลิตและคุณภาพที่ได้มาตรฐานทางการเกษตร 2. กฎระเบียบ ข้อบังคับ ระบบการจัดการภายในตลาดควรต้องมีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับได้จากสมาชิกภายในตลาด 3. การปรับโภชนาการของภายในตลาดเป็นไปได้ยากเนื่องจากผู้ประกอบการใช้ความเคยชินในการขายจากรุ่นสู่รุ่นยากแก่การวางผังการขายใหม่ สินค้าเกษตรปลอดภัยยังขาดพื้นที่สำหรับการวางขาย
โอกาส	1. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนผลิตภัณฑ์จากชุมชนสินค้าเกษตรปลอดภัยและมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น 2. มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมไปยังแหล่งผลิตและแหล่งจัดจำหน่ายขนาดใหญ่ภายนอกจังหวัด 3. มีขั้นตอนและการพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อยืดอายุของผักและผลไม้และความสามารถในการเก็บรักษาขณะขนส่ง การพัฒนาผลิตภัณฑ์
อุปสรรค	1. การจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยในจังหวัดลพบุรี ยังขาดการสนับสนุนในเรื่องของพื้นที่ในการจัดสรรสำหรับสินค้าเกษตรปลอดภัยโดยเฉพาะ 2. เนื่องจากพื้นที่จังหวัดลพบุรีเป็นลักษณะเมืองผ่านและมีระยะทางใกล้กับตลาดไทและตลาดสี่มุมเมือง เกษตรกรผู้ปลูกพืชผักจึงส่งผลผลิตของตนเข้าไปขายในตลาดดังกล่าว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) ในจังหวัดลพบุรี พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย (ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี ดังนี้ 1) ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกเกี่ยวกับการผลิตผักและผลไม้เพื่อให้ได้คุณภาพและปลอดภัย 2) มีการวางแผนผลิตร่วมกันระหว่างสมาชิกเพื่อให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ 3) ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการดำเนินธุรกิจผักและผลไม้ปลอดภัย 4) ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างเกษตรกร ภาครัฐ และภาคเอกชน 5) ควรมีการสร้างกลุ่มสมาชิกเพื่อการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย 6) ควรให้คำแนะนำในการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผักและผลไม้ให้ถูกวิธี 7) ควรได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการผลิตผักผลไม้ปลอดภัย เช่น น้ำส้มควันไม้ 8) จัดโซนนิ่งในการจัดว่าผลิตภัณฑ์เพื่อให้สะดวกแก่การซื้อสินค้าของผู้บริโภค 9) สร้างจุดรับซื้อผักและผลไม้ในพื้นที่ เพื่อช่วยลด ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง 10) และส่งเสริมการสร้างตราสินค้าเพื่อให้เกิดการยอมรับโดยการใช้ตรามาตรฐานเดียวกันทั้งจังหวัด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปราย ได้ดังนี้

การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย(ผักและผลไม้) แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดลพบุรี โดยแบ่งได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกยังต้องการมีส่วนร่วมในเรื่องของการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ การร่วมในการคัดเลือกผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงินในการจัดกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงได้รับการประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อการอันเนื่องมาจากเกษตรกรสมาชิกบางคนขาดการเข้าร่วมในการประชุมเพื่อการชี้แนะแนวทางในการบริหารงานของกลุ่มสมาชิกและการดำเนินการเป็นผลให้การมีส่วนร่วมของสมาชิกยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทียน เสรมาญ (2558) ได้กล่าวว่ากลุ่มเกษตรกรมีปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานเนื่องจากยังขาดองค์ความรู้และทักษะสำหรับการวางแผนโดยเฉพาะแผนการผลิต และการดำเนินการผลิต รวมถึงยังต้องทำความเข้าใจถึงความจำเป็นของการ

จัดการกลุ่มเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ของสมาชิกโดยกลุ่มมีนโยบายในการในด้านการได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนสร้างให้สมาชิกชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถพัฒนาศักยภาพทางอาชีพของตนและคนในครอบครัวได้และยังสร้างความคุ้นเคยภายในชุมชนให้เกิดขึ้น แต่สมาชิกบางส่วนยังไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากนักเนื่องจากเหตุผลส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2554) ได้กล่าวว่าในการขาดการประชุมของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากวิถีชีวิตของสมาชิกมีความเข้าใจว่างานกิจกรรมทางการเกษตรยังอาจเป็นธุรกิจหลักของการดำเนินชีวิตไม่ได้ และยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการร่วมกิจกรรมกลุ่มภายในชุมชน จึงให้ความสำคัญกับการบริหารกลุ่มไม่มากนัก ผู้นำกลุ่มจำเป็นต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูงมีวิธีการในการชี้แจงนโยบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างทั่วถึง จึงมีวิธีให้สมาชิกสามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าภายในกลุ่ม รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญพัทธ์สิริ กล่อมธงเจริญ (2554) ได้กล่าวว่าสมาชิกจะยอมรับผู้นำกลุ่มที่มีวิสัยทัศน์และการเสียสละจึงทำให้เกิดความร่วมมือลดความขัดแย้งภายในกลุ่มส่งผลให้เกษตรกรสมาชิกสามารถช่วยเหลือตนเองได้แบบค่อยเป็นค่อยไป เป็นวิธีดำเนินการที่เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่เกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรที่ดี และเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษาความต้องการในการพัฒนาในแต่ละรายประเด็นแต่ละกลุ่มและแต่ละเขตพื้นที่ให้ละเอียดก่อนที่จะดำเนินการพัฒนาตลาดฯ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรผู้ผลิตได้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพความเป็นไปได้ของแต่ละพื้นที่เพาะปลูก นอกจากนั้นควรให้มีการร่วมมือระหว่างเกษตรกรผู้ผลิต ผู้นำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากสมาชิก โดยให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทุกฝ่ายได้มีการศึกษาพื้นฐานของแต่ละท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาในระยะยาวในการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

1.2 หลังจากมีการพัฒนาและมีการส่งเสริมตามความต้องการของท้องถิ่นแล้วนั้น ควรเพิ่มการเรียนรู้ ความเข้าใจจากเรื่องที่ทำกรพัฒนาร่วมกัน ควรมีการติดตามและควบคุม ผลการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยเป็นระยะ ๆ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงหลังจากการ พัฒนาว่าได้ผลตอบรับตามเป้าหมายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้วางวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่ อย่างไร ถ้าไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ควรจะต้องมีการนำปัญหามาปรับปรุงและหาหนทาง แก้ไขที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

โครงการนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความร่วมมือจากชุมชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และ ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

Amornpan Mune. (2016, June 3). Head of Agricultural Extension and Development. Lop Buri Provincial Agricultural Extension Office, Lop Buri Province. Interview. (In Thai).

อมรพรรณ มุนี. (2559,มิถุนายน 3). หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร.สำนักงาน เกษตรจังหวัดลพบุรี จังหวัดลพบุรี. สัมภาษณ์.

Department of Agriculture Extension. (2014). **Project Work Manual in the Budget Year 2014**. Retrieved January 10, 2015, from <http://www.farmdev.doae.go.th/data/4h/2014/คู่มือการปฏิบัติงานโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557.pdf>. (In Thai).

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). **คู่มือการปฏิบัติงานโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2559, จาก <http://www.farmdev.doae.go.th/data/4h/2014/คู่มือการปฏิบัติงานโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557.pdf>.

Kaomthongcharoen, K. (2011). **Model of organic Agriculture Group Management: A case study of group Produces of Bio-Organic Fertilizer in Ban Doge Dang, Doi Saket District, Chiang Mai Province.** Chiang Mai Faculty of Business Administration, MaeJo University. (In Thai).

กัญญพัสวีย์ กล่อมธงเจริญ. (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่เข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านดอกแดง อำเภอต๋อยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Taien Layraman. (2015). Management of the Organic Vegetable Growers Group of Nong Pa Khrang Community, Muang District, Chiang Mai Province. **Journal of Community Development and Life Quality**, 3(3), pp. 309-318. (In Thai).

เทียน เลรามัญ. (2558). การบริหารจัดการกลุ่มผู้ปลูกผักอินทรีย์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต**, 3(3), 309-318.

Wongviraj, K. (2011). **A Study of Model of Organic Agriculture Farmer Group Management in Ban Cham, Moo 6, Pang Yang Khok Sub-district, Hang Chat District, Lampang Provicne.** Lampang: The Thailand Research Fund. (In Thai).

ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช. (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษบ้านจำ หมู่ที่ 6 ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. ลำปาง: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).